

muzejska rasvjeta, inače bolna tačka svih pa i naših muzeja i galerija, jedan je od najznačajnijih faktora savremenog pristupa vizualizaciji muzejskih ili galerijskih postava. Imajući u vidu specifičan karakter samog Olimpijskog muzeja i njegovih zbirki, svjesni smo da i njegov stalni postav u mnogočemu odudara od klasične muzealne prezentacije: on je u koncepciji i realizaciji promišljena i svjesna kombinacija muzealnih i galerijskih principa komunikacije.

Uvjereni smo da će i ovakva stalna olimpijska izložba pružati dovoljno zanimljivu i dovoljno iscrpnu informaciju inostranom posjetioču, a domaćem gostu koji često dolazi u ovaj prostor zbog programa otvorene katedre ili prolazi kroz njega u galerijski dio muzeja nuditi manje dokumentarno suhoparan, a više likovno i vizuelno oplemenjen ambijent.

Koliko smo obeshrabreni zbog nemogućnosti realizacije jednog originalnog i u svim pogledima savremenog projekta, toliko smo zadovoljni da smo gotovo bez dotacija, samo sa materijalnim i ljudskim »unutrašnjim rezervama«, na kraju ipak uspjeli pripremiti za javnost nešto novo. To je toliko dragocijenije ako znamo da je u Sarajevu jedino Zemaljski muzej u povodu stogodišnjice svoga postojanja i rada uspio realizirati drugu fazu novoga stalnog postava, dok ostali muzeji životare i bore se za golo održavanje zgrada i osnovnih djelatnosti.

Zato, na žalost, ovaj tekst ne možemo završiti optimistički jer pomenuti novi tip muzeja u našim uvjetima ostaje »muzej budućnosti«, prije daleke nego bliske, a što je najgore, svijest o tome i o kompleksnosti i značaju ove problematike unutar cjelokupnih kulturnih i društvenih razvojnih kretanja postoji samo u veoma uskim muzealnim i kulturnim krugovima.

Primljeno: 14. 12. 1989.

SUMMARY

The new permanent display of the Museum of the 14th Winter Olympics in Sarajevo

Nina Pirnat-Spahić

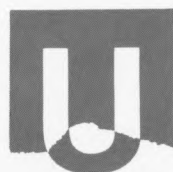
Smaller museums, particularly those that do not exhibit art but less attractive material, ought to redesign their displays very frequently.

The Museum of the 14th Winter Olympics in Sarajevo, which was criticized in Yugoslavia, is respected in the international family of olympic and sports museums, owing to its concept of »Art and Sports«.

The Museum has a segment of the permanent olympic display, today the only trace of the Olympic Games held in Sarajevo. It is situated in the Mandić Villa, a house built in the historicist style in 1903, and adapted for the museum. The first display opened for the Games in February 1984. The second display designed in 1985, included more and varied exhibits and video information. The project for the third display was made by architects from Sarajevo, Tanja Dimitrijević-Roš and Stjepan Roš, the design being based on the postmodernist concept of space and a dialectical relation to the contents, the collection. Unfortunately, this original, functional and witty design was not realized for lack of financial support. The entrance to the museum with the information and sales counter has been completed, and a compromise solution found for the olympic display.

SPOMEN-SOBA OSME KRAJIŠKE NOU BRIGADE

Nijazija Maslak
Regionalni muzej Pounja
Bihać

decembru 1988. godine Vojni muzej iz Beograda u saradnji sa Regionalnim muzejom Pounja iz Bihaća, na prvom spratu zgrade Kloстера, gdje se nalazi novi izložbeni prostor Regionalnog muzeja Pounja, postavio je Spomen-sobu Osme krajiške

NOU brigade, koju je 22. decembra 1988. svečano otvorio njen prvi ratni komandant general Hamdija Omanović.

Tematsko-ekspozicioni plan Spomen-sobe više su puta razmatrali Uređivački odbor Spomen-sobe, recenzent general Rahmija Kadenić, predsjednik Odbora za ediciju brigade general Hasan Četić i načelnik Vojnog muzeja iz Beograda pukovnik Vojislav Subotić, i nakon definitivne izrade potpukovnika Milutina Radivojevića usvojen je u cjelini.

Glavni projektant postavke bio je arhitekta Božidar Ž. Milinković iz Beograda. Postavka je podeljena u šest dijelova.

U uvodnom dijelu je prikazan razvoj ustanka u Bosanskoj krajini, stvaranje Bihaćke republike i pripreme za njenu odbranu. Od eksponata se ističu karta Bihaćke republike od novembra 1942. do 20. januara 1943. godine i fotografija narodnog zbora u Cazinu decembra 1942. godine, na kojem je govorio Vrhovni komandant NOV i POJ drug Tito, kada se prvi put predstavio narodu i rekao da je Josip Broz i da je rodom iz Kumrovcu u Hrvatskom zagorju.

U drugom dijelu koji je tematski i prostorno najveći, ekspozicija prati formiranje Osme krajiške NOU brigade, njenu organizacijsko-formacijsku i partijsku strukturu i borbe u širem području Podgrmeča. Ističu se velika fotografija Vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita i karta koja prikazuje borbeni put brigade od 28. decembra 1942. do 15. maja 1945. U dvije vitrine prezentirani su predmeti među kojima su posebno interesantni pištolj Hamdije Omanovića, prvog komandanta brigade, ručni sat narodnog heroja Avde Čuka, političkog komesara brigade, platnena torbica narodnog heroja Mahmuta Ibrahimpašića, političkog komesara 4. bataljona, i džepni sat i torbica za karte narodnog heroja Mržljak Ibrahima, zamjenika političkog komesara čete.

U okviru trećeg dijela prikazana je Osmu krajiška NOU brigada u borbama na sektoru Zenice i Travnika. Pomoću karti, dokumenata i fotografija prikazane su operacije na tom sektoru, u kojima je brigada doprinela sprečavanju organizovanog povlačenja jedinica iz njemačke grupe armija »E«.

U četvrtom dijelu je prikazano učešće brigade u završnim operacijama jugoslovenske armije za oslobođenje zemlje, posebno borbe u teškim uslovima za oslobođenje Karlovca i na pravcu Samobor – Brežice.

U petom dijelu su ukratko prikazani poslijeratni zadaci brigade, njen odlazak na područje Zadra radi odbrane jadranske obale, svečanosti sa proslava godišnjica brigade u Cazinu i Bihaću, te manevri pripadnika Osme teritorijalne brigade koja je preuzela borbene tradicije Osme krajiške NOU brigade.

U šestom dijelu sobe je na 22 panoa Olivera Stojadinović, dipl. slikar-grafičar iz Beograda, umjetničkim slovima (rimska kapitala i humanistička minuskula) abecednim redom ispisala imena 1200 poginulih i umrlih boraca Brigade.

Prezentaciona tematika je izražena eksponatima svih mogućih vrsta. Postavka sadrži 216 muzejskih eksponata: od toga 171 na programskim panoima, 37 trodimenzionalnih predmeta u 3 vitrine, 1 trodimenzionalni predmet u slobodnom prostoru i 8 dijapanoa na prozorima.

Broj trodimenzionalnih predmeta relativno je mali. Uz to, ova postavka nije ilustrativna. Istorija se ne crta, nego dokumentuje. Ilustrativne su jedino karte, koje je izradio Jugoslav Ocočoljić, viši stručni konzervator i restaurator iz Beograda, ali i one su likovno tako urađene da ne djeluju samo informativno nego istovremeno i likovno-emosivno.

Ima i niz nedostataka. Soba djeluje prenatrpano a panoi suviše stereotipno. Nagomilavanje relativno velikog broja dokumenata na jednom panou često je nepregledno i potiskuje značaj pojedinih dokumenata. Autor postavke nije vodio dovoljno računa o opremi koja u primenjenoj koncepciji prezentacije odvlači pažnju od ekspozicije i stavlja je u drugi plan.

No, registrujući reakciju publike slobodno možemo konstatovati da je ova muzejska postavka, bez obzira na svoje nedostatke, uspješno muzeološko ostvarenje, te da predstavlja doprinos njegovanju slavni tradicija NOR-a i revolucije, u čemu se naročito ispoljava njezina prosvjetno-pedagoška komponenta.

Primljeno: 19. 9. 1989.

SUMMARY

The Memorial Room of the Eighth Krajiška Brigada

Nijazija Maslak

In December 1988 the Memorial Room of the Eighth Krajiška Brigada was opened on the first floor of the Kloster, where the new exhibition area of the Regional Museum of Pounje in Bihać is established. The display has been prepared in collaboration with the Military Museum in Belgrade, to a design by Božidar Milinković. The exhibition has 216 exhibits, among them only a small number of three dimensional objects. The room gives an impression of being crowded and the hoardings are too stereotypical. Nevertheless, the display is a successful museological representation.

GALERIJA UMJETNOSTI NESVRSTANIH ZEMALJA »JOSIP BROZ TITO« TITOGRAĐ

Milan Marović

Galerija umjetnosti nesvrstanih zemalja »Josip Broz Tito« Titograd

alerija umjetnosti nesvrstanih zemalja »Josip Broz Tito« u Titogradu otvorena je 1. septembra 1984. Njena osnovna, programski zacrtana funkcija je sakupljanje, čuvanje i prezentiranje likovnih umjetnosti i drugih kulturnih vrijednosti

nesvrstanih i zemalja u razvoju. U relativno kratkom petogodišnjem periodu organizovano je više od sto izložbi, fondovi Galerije i njena stalna postavka su se utrostručili a broj zastupljenih zemalja je dvostruko narastao. U stalnoj postavci Galerija sada ima preko 750 umjetničkih eksponata iz 55 zemalja. Titograd je za Galeriju obezbijedio najljepši kompleks u gradu, centralni park sa svim svojim kulturno-istorijskim sadržajima. Kompleks koji je uz rijeku Moraču i svi objekti u njemu nastao je krajem prošlog vijeka. Od sedam

objekata, koji imaju svojstva spomenika kulture, šest ih je prilagođeno za galerijske programe i sadržaje. Centralni objekat čitavog kompleksa je stari Dvorac koji je opredijeljen za stalnu postavu Galerije, a kvalitetom i veličinom prostora omogućava optimalno eksponiranje galerijskog materijala. Pored stalne postavke, u četiri izložbena porostora organizuju se povremene izložbe i druge aktivnosti.

Postojeći izloženi materijal u stalnoj postavci je raznovrstan. On, donekle, odražava tradicionalne, istorijske i kulturne vrijednosti prostorâ iz kojih potiče, pokazuje savremena stremljenja u ovoj oblasti i napore da se na ovom planu u svim sredinama ostvari univerzalnost likovnog kazivanja. Vremenski raspon radova je različit. Najstariji eksponat potiče iz VII vijeka prije nove ere a najnoviji su izrađeni i datirani u ateljeima Galerije. Pored čisto likovnih ostvarenja, koja su najbrojnija, ima znatan broj radova primijenjenog i etnografskog karaktera. Ovakva raznovrsnost materijala čini stalnu postavku interesantnijom jer se preko nje slušaju odjeci različitih kulturno-istorijskih miljea gdje, negdje više a negdje manje, dolaze do izražaja tradicionalne vrijednosti.

U proteklom, relativno kratkom periodu, Galerija se potvrdila kao aktivna kulturna institucija. Organizovano je više od sto tematskih i samostalnih izložbi koje su pridonijele sveobuhvatnijem sagledavanju likovnog stvaralaštva pojedinih zemalja, regiona, perioda i problema.

U Galeriji se organizuje i studijski boravak umjetnika. U njenim ateljeima do sada je boravio veći broj stvaralaca iz nesvrstanih i zemalja u razvoju. Pored rada u ateljeima oni su održali predavanja o umjetnosti svojih zemalja, obišli brojne kulturno-istorijske spomenike i institucije kulture, upoznali se sa našim umjetnicima i razmijenili iskustva.

Galerija je 1988. godine organizovala Konkurs dokumentarnih TV-filmova i emisija o umjetnosti i kulturi nesvrstanih i zemalja u razvoju na kojem je učestvovalo 19 zemalja. Na osnovu Odluke Konferencije radio-difuznih organizacija nesvrstanih zemalja u Limasolu, Kipar, konkurs će biti organizovan svake godine u Titogradu. Ovogodišnji Konkurs održan je od 25. do 27. oktobra i na njemu je učestvovalo 20 zemalja.

UNESCO podržava mnoge aktivnosti Galerije. Između ostalih pomogao je realizaciju I simpozijuma Umjetnost i razvoj održanog 1986. godine. U Zaključcima i preporukama sa II simpozijuma pod nazivom Muzejsko-galerijska saradnja nesvrstanih i zemalja u razvoju, održanog 1988. godine, donesena je Odluka o osnivanju Dokumentacionog centra Galerije o umjetnosti i kulturi zemalja u razvoju. Zaključeno je, takođe, da se uspostavi Trijenale likovnih umjetnosti nesvrstanih i zemalja u razvoju i predočen značaj takve svetske izložbe za afirmaciju njihovih umjetnosti u svijetu. Podvučeno je da bi Trijenale trebalo da se priređuje paralelno sa samitima nesvrstanih zemalja. Galerija umjetnosti nesvrstanih zemalja »Josip Broz Tito«, koja je odlukom VIII samita u Harareu, Zimbabve, postala zajednička institucija nesvrstanih zemalja, podržana je u brojnim izlaganjima kao budući organizator i koordinator te likovne manifestacije. Na IX samitu nesvrstanih zemalja u Beogradu, Galerija je i zvanično dobila novi međunarodni Statut, a time i punu međunarodnu podršku za realizaciju svojih programa koji se zasnivaju na očuvanju i unapređenju autentičnih vrijednosti nacionalne kulture kao uslova za uspostavljanje ravnopravnih odnosa i razvoj kulturnog pluralizma u svijetu. Pojedine zemlje imaju posebne programe koji se manifestuju kroz zapažene kulturne događaje pod nazivom Nedjelja kulture. Do sada su slične kompleksne kulturne manifestacije imali Indija i Indonezija. Takvi kulturni događaji obuhvataju pored tematskih izložbi i druge sadržaje kao što su ples, muzika, filmovi, TV-emisije i drugo koji pridonose boljem upoznavanju i razumijevanju kulture nesvrstanih i zemalja u razvoju.